

IRONIA SOARTEI

D'ALE PROTOCOLULUI de Paul Everac ● **Premiera:** 22 februarie 1990 ● **Regia:** Alexandru Darie ● **Scenografia:** Ion Popescu Udriște ● **Muzica:** Mihai Virtosu ● **Distribuția:** Cornel Vulpe (Barbu Chilug) ● Iarina Demian (Dochi Chilug) ● Magda Catone (Tinți Chilug) ● Iurie Darie (Nae Strugurelu) ● Dumitru Rucăreanu (Gogu Bașculea) ● Anca Pandrea (Cezarina Strugurelu) ● Petre Nicolae (Tomică Boroghină) ● Florin Anton (Viorel Malcolm Hurță) ● Julieta Strimbeanu (Madam Aglae) ● Claudia Bolohan (Evelina)

A fost odată, ca și altădată, o „săptămână a teatrului scurt”, la Oradea în 1984. Și-au fost acolo cițiva dintrei cei mai interesanți tineri regizori: Dominic Dembinski, Victor Ioan Frunză, Alexandru Darie. Reușind ei spectacole unul mai captivant decît celălalt, s-au trezit, după puțină vreme, intrați sub reflectorul critic al lui Paul Everac. Acesta îi acuza de deformări ale textului dramaturgic, pe unii de obstinație, de erotomanie, scabrozități (și) etc. Cu exact zece ani în urmă, prin 1975, Paul Everac (în volumul de articole adunate, **Încotro merge teatrul românesc?**) le cerea regizorilor tineri de atunci „să ne exprimați, să fiți nu voi înșivă, ci noi înșine, cultura noastră, substanța noastră, filosofia noastră”. Pe la 1984 același Paul Everac (în **Martor cu păreri proprii**, păreri cu care a blagoslovit teatrul românesc din belșug), în urma unei analize a „culturii”, ajunge la concluzia că „în societatea noastră s-a simțit nevoia de a se programa o dezvoltare multilaterală, care să constituie afirmarea destinului plenar al omului socialist”.

Estimarea fondului de aur al gândirii teatrale everaciene nu intră în paginile acestui articol. Am spus-cit. Dar ironia soartei a vrut ca, după ce, atunci, la Oradea, Paul Everac acuzase pudic obstinația și erotomania tinerilor regizori, să vadă acum o piesă, **D'ale protocolului**, scrisă de pudicul acuzator, și pusă în scenă tocmai de Alexandru Darie, unde abundă vulgaritatea pur și simplă. Această ironie a soartei, da, e subiectul articolului de față.

Care ar mai fi putut să se numească: Istoria unei ciorii vopsite.

Ce a putut să-l atragă pe tînărul regizor la această piesă cu alură de farsă, în care procedee comice din Baranga și Mazilu pot fi observabile, nu știu. Tribulațiile unui slujbaş, Barbu Chilug, sperînd la o avansare dacă invită acasă la o masă „protocolară” superiori bine plasați în ierarhie (Strugurelu, Bașculea), dar și oameni de umplură, vecini, de pildă (Hurță, madam Aglae), se vad supuse jocului căderii și decăderii din funcție (ca la Baranga, în **Sfîntul Mitică Blajinu**). Folosirea fiicei sale, Tinți, defilînd sub ideea maziliană a femeii care distruge moralul bărbaților, ca să „bage mare” (replică din text) în funcție de cota de moment a ștabilor, ceea ce însemna pe scenă împilarea omului de către femeie, cu dezgoliri parțiale corespunzătoare; surpriza din final, unde Hurță, inofensiv-stîngaciul vecin, se vedește a fi „pozitivul” justițiar (schema par'c-am mai auzit-o!), toate acestea probabil că făceau parte din cultura pudică, din „substanța noastră, filosofia noastră” cerute tinerilor regizori odinioară.

Realizat înainte de decembrie 1989, ce putea sconta acest spectacol al Teatrului de Comedie, eșuat artisticeste ca mizansenă (doar vreo două interpretări actoricești sint plauzibile) despre care Alexandru Darie, într-o scurtă prezentare, scrie că „este pentru mine pretextul unui candid și sincer dialog despre tot ceea ce ne-a sufocat ani de zile”?

Este adevărat că în cloaca avansărilor pe bază de „protocol” special mizeria umană se afla la larg. Că acest fapt era unul dintre multele care ne-au înnegurat existența. Dacă spectacolul ar fi fost lipsit de neartistica tentă vulgară, de violențele verbale disarmonice (se strigă mult pe scenă și e o agitație dizgrațioasă) și în general, de alura estradistică de prost gust, cred că **D'ale protocolului** ar fi fost, la o simplă lectură, inutilizabilă ca literatură scenică.

Iată însă că o fostă țintă a „operațiunii” Oradea găsește cu cale să-și exprime crezul artistic față de această piesă. Cel care reușise, sub cenzură, splendidul spectacol cu **Jolly-Joker**, demascare acerbă a mecanismelor otrăvii social-politice infestînd umanul, ne prezintă acum o piesă „avertisment” a domnului Paul Everac. Și să nu mai crezi în frumoasele eseuuri despre fatala atracție dintre „victimă” și „călău”!

Dar pe mine nu mă preocupă această atracție, ci spectacolul, mai bine zis postura regizorului Alexandru Darie căruia nu-i mai recunosc aici finețea gândului și originalitatea expresivă din **Săptămîna luminată**, **Jolly-Joker** sau **Amadeus**. Exagerările abundă, de la jocul actorilor, îngroșat, dizgrațios pînă la poluare sonoră. Debitul verbal al unora e neartistic de tot, iar relațiile de joc mozaicate rău. Cornel Vulpe (Barbu Chilug), Dumitru Rucăreanu (Bașculea), Julieta Strimbeanu (Aglae) evoluează într-o manieră convențională sub raport comic. Inflexiunile vocale și prestața scenică ale Magdei Catone (Tinți), care altădată aveau girul artei comice originale a acțiței de farmec și talent indiscutabil, se vad aici într-o lumină deranjantă.

O singură „lumină” în acest spectacol: Iarina Demian care-și compune rolul (Dochi, soția lui Barbu) cu atenție, cu farmec comic neîngroșat, ba, uneori, cu rafinament. La fel, Florin Anton, în Hurță, adoptă o linie de joc ce amintește tipul cinematografic britanic, al aiuritului.

Să fie acest spectacol o parodie „culturală” a „dezvoltării multilaterale” de odinioară? Să fie piesa lui Paul Everac, născută înainte de decembrie 1989, un act protestatar? Nu cred. Paul Everac a consolidat prea serios, de cîteva decenii, prin piesele și critica sa „destinul plenar al omului socialist”. Păi, ia să ne gîndim puțin...

Marian Popescu

Iarina Demian și Cornel Vulpe

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.